

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060402

PROTOKOLL
2023-04-20
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 3
Mål nr F 15544-22

RÄTTEN

Hovrättsråden Henrik Löv och Rikard Backelin (deltar inte i beslutet om prövnings-
tillstånd), tekniska rådet Ingela Boije af Gennäs (skiljaktig) samt tf. hovrättsassessorn
Simon Nesterud, referent

FÖREDRAGANDE

Föredraganden Ingrid Lidgard

PROTOKOLLFÖRARE

Referenten

PARTER

Klagande

E.ON Energidistribution AB, 556070-6060
205 09 Malmö

Ombud: M H

SAKEN

Avvisat överklagande
(Lantmäterimyndighetens ärendenummer M20880)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, slutliga beslut 2022-12-15 i mål nr
F 3704-21

Det antecknas att lantmäterimyndigheten efter ansökan av E.ON Energidistribution AB
har upplåtit ledningsrätt för elledning till förmån för bolaget samt att mark- och
miljödomstolen avvisat bolagets överklagande om ändring av bl.a. innehållet i
ledningsbeslutet.

E.ON Energidistribution AB har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska
undanröja mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut och återförvisa målet till mark-
och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1931304

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50		måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

Till stöd för sitt yrkande har bolaget anfört sammanfattningsvis följande. Den omständigheten att lantmäterimyndighetens beslutsprotokoll inte uttryckligen innehåller ett formellt förordnande om att ledningsbeslutet får överklagas särskilt förtar inte bolagets rätt att klaga på beslutet. Beslutsprotokollet innehåller en allmän besvärshänvisning och det är uppenbart att den omfattar ledningsbeslutet.

Efter föredragning fattar Mark- och miljööverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2023-05-25)

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
2. Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens beslut och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Skälen för beslutet

Mark- och miljööverdomstolen finner skäl att ge prövningstillstånd och tar upp målet till omedelbart avgörande.

För det fall lantmäterimyndigheten finner det lämpligt får den förordna att ett ledningsbeslut ska överklagas särskilt (28 § ledningsrättslagen, 1973:1144, LL, och 15 kap. 3 § fastighetsbildningslagen, 1970:988, FBL).

Lantmäterimyndigheten fattade i protokoll beslut om upplåtelse av ledningsrätt för starkströmsledning, tillträde, förskott på ersättning och fördelning av förrättningskostnader. Protokollet avslutas med en generell överklagandehänvisning och en särskild överklagandehänvisning rörande beslutet om förskott. Den senare följer av 28 § LL och 15 kap. 2 § första stycket 3 FBL. Av den generella överklagandehänvisningen framgår att beslut får överklagas inom fyra veckor från avslutningsdagen. Lantmäterimyndigheten angav därefter att det innebär att ett överklagande ska komma in senast den 9 juli 2021. I underrättelsen som skickades till

parterna tillsammans med protokollet angavs samma besvärshänvisning, med skillnaden att det stod ”beslutsdagen” i stället för ”avslutningsdagen”.

Ett förordnande om att ett beslut får överklagas särskilt innebär rättsverkningar som är av betydelse för andra frågor inom förrättningen. Det gäller särskilt frågan om tillträde som är beroende av att ledningsbeslutet får laga kraft. Det är därför viktigt att lantmäterimyndigheten är tydlig när den förordnar att ett beslut får överklagas särskilt, även om det inte finns några formkrav för hur ett sådant förordnande ska utformas.

Trots att huvudregeln är att ledningsbeslut får överklagas först när förrättningen avslutas är det vanligt att ledningsbeslut som avser större projekt tillåts överklagas särskilt. Det är tydligt att lantmäterimyndigheten har avsett att beslutet skulle få klagas på särskilt. Annars hade det inte varit någon mening för lantmäterimyndigheten att fatta ett ledningsbeslut utan att samtidigt avsluta förrättningen. Det antecknades i beslutsprotokollet att lantmäterimyndigheten kommer att återuppta förrättningen när arbeten med ledningarna (trädsäkring) är slutfört. Vidare antecknades att ersättningar kommer att beräknas då och att förrättningen därefter avslutas. Även detta talar för att lantmäterimyndigheten avsåg att beslutet skulle få överklagas särskilt.

Med hänsyn till att beslutet innehåller en överklagandehänvisning och mot bakgrund av lantmäterimyndighetens avsikt att beslutet ska kunna klagas på, bedömer Mark- och miljööverdomstolen att lantmäterimyndigheten får anses ha förordnat att ledningsbeslutet får överklagas särskilt (jfr Mark- och miljööverdomstolens beslut den 7 februari 2022 i mål nr F 725-21). Det var därmed fel av mark- och miljödomstolen att avvisa överklagandet. Mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut ska därför undanröjas och målet återförvisas dit för fortsatt handläggning.

Beslutet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

Simon Nesterud

Protokollet uppvisat/

SKILJAKTIG MENING

Tekniska rådet Ingela Boije af Gennäs är skiljaktig och anser att överklagandet ska avslås samt anför följande.

Den 11 juni 2021 fattade lantmäterimyndigheten fyra beslut i protokoll, aktbilaga PR3; ledningsbeslut, tillträdesbeslut, beslut om förskott på ersättning och beslut om fördelning av förrättningskostnader. Frågan i målet är om lantmäterimyndigheten förordnat att ledningsbeslutet får överklagas särskilt, vilket är en förutsättning för att mark- och miljödomstolen ska kunna pröva målet i sak i detta skede av förrättningen.

Det finns formella regler för hur lantmäterimyndigheten ska hantera sitt beslutsfattande; protokoll ska föras för varje förrättning särskilt, besluten ska antecknas i protokoll och enligt huvudregeln ska också beslutsskäl anges. Beslut som har meddelats i samband med att förrättningen har avslutats, och beslut som får överklagas särskilt, ska dessutom innehålla uppgift om hur de kan överklagas. (Se 16 § LL, 4 kap. 16-17 §§ FBL och 8 § 9 p. fastighetsbildningskungörelsen (1971:762).)

Utgångspunkten är att beslut får överklagas efter det att förrättningen avslutats. I vissa fall får dock beslut under handläggningen överklagas särskilt. Beslut om förskott på ersättning är en preliminärfråga som får överklagas särskilt enligt 15 kap. 2 § FBL. Även tillståndsbeslut och beslut om förtida tillträde får överklagas särskilt men för dessa beslut är det fyra veckors klagotid i stället för tre veckor som i 2 §. Ledningsbeslut får överklagas särskilt men endast under förutsättning att lantmäterimyndigheten har förordnat om det (se 15 kap. 3 § FBL).

Inför ett förordnande om att ett beslut får överklagas särskilt krävs en lämplighetsbedömning och att beslutet motiveras. Ett förordnande om att ett beslut får överklagas särskilt innebär rättsverkningar som är av betydelse även för andra frågor inom den pågående förrättningen. Det gäller bland annat tiden för ordinärt tillträde och därmed vilken värdetidpunkt som den slutliga ersättningen senare ska beräknas utifrån (23–25 och 13 §§ LL).

Av lantmäterimyndighetens handläggning kan förstås att myndigheten avsett att ledningsbeslutet ska få överklagas särskilt. Någon uttalad lämplighetsbedömning har dock inte gjorts och något uttryckligt förordnande finns inte. Protokollet avslutas med dels en generell överklagandehänvisning med referens till förrättingens avslutningsdag, dels en hänvisning om att beslutet om förskott får överklagas särskilt.

Det skulle kunna uppfattas som att de tre besluten utan särskild hänvisning får överklagas enligt den generella överklagandehänvisningen. Det kan konstateras att huvudregeln i den generella överklagandehänvisningen i 15 kap. 6 § första stycket FBL är tillämplig för lednings-, tillträdes- och kostnadsfördelningsbeslut eftersom dessa inte per automatik utgör preliminärfrågor som kan överklagas särskilt enligt 15 kap. 2-3 §§ FBL. Det innebär att besluten får överklagas först efter det att förrättingen avslutats, även om lantmäterimyndigheten har lämnat en generell överklagandehänvisning (jfr Mark- och miljööverdomstolens beslut den 5 juli 2022 i mål nr F 6831-22).

Till skillnad från majoriteten anser jag att det inte är tillräckligt att det finns en generell överklagandehänvisning som kan uppfattas omfatta alla beslut i protokollet. Ett förordnande om att talan mot ett ledningsbeslut ska föras särskilt utgör en del av ledningsbeslutet. Det medför att en sakägare som är missnöjd med förordnandet ska kunna få till stånd en överprövning av förordnandet genom att besvära sig över ledningsbeslutet med grunden att förordnandet inte är ägnat att främja en ändamålsenlig förrättningshandläggning (se prop. 1969:128 del B s. 851).

Enligt min mening bör det ställas relativt höga krav på att det tydligt framgår att det förordnats om att beslutet får överklagas särskilt eftersom sakägarna har rätt att överklaga det i sig. Även om det inte finns några formaliakrav på hur ett förordnande ska vara utformat, utöver skriftligt i ett protokoll, behöver det vara tydligt för berörda sakägare att det är ett aktivt ställningstagande av myndigheten som i sig går att angripa (se NJA 1974 s. 597). Det räcker således inte att skälsvis argumentera för ett sådant förordnande. Det är, likt domslut och domskäl, endast beslut som kan överklagas och efter laga kraft få rättskraft, inte beslutsskäl (jfr 17 kap. 11 § rättegångsbalken).

Eftersom något avslutningsbeslut inte meddelats i förrättningen är det ännu inte möjligt att överklaga ledningsbeslutet varför det var rätt av mark- och miljödomstolen att avvisa överklagandet. Lantmäterimyndighetens hantering av förrättningen medför att det sökanden avsåg åstadkomma genom sin ansökan om ledningsrätt inte är möjligt att realisera i närtid. Om en sakägare anser att förrättningen onödigt uppehålls genom lantmäterimyndighetens beslut, finns det möjlighet att överklaga beslutet på den grunden enligt 15 kap. 4 § FBL. En sådan klagoskrift är inte begränsad till viss tid och ska lämnas in till lantmäterimyndigheten.